

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/66/2023
Identifikačné číslo spisu:	4618202018
Dátum vydania rozhodnutia:	12.11.2024
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:4618202018.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkýň 1/ J. V., narodennej U. 2/ Z. A., narodennej U., naposledy bytom G. zomrelej U., 3/ V. F., narodennej U., zastúpených Advokátskou kanceláriou Mihalda, Valach, Kišac, s.r.o., Bratislava, Gogoľova 18, IČO: 36663051, proti žalovaným 1/ I. narodenému U. a 2/ M., narodennej U. obaja bytom I. zastúpeným advokátom Mgr. Jurajom Šimuny, Topoľčany, Nám. M. R. Štefánika 30/33, o zriadenie práva cesty zodpovedajúceho vecnému bremenu, vedenom na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 4C/43/2018, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 17. februára 2022 sp. zn. 8Co/10/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 17. februára 2022 sp. zn. 8Co/10/2021 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom podľa § 388 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zmenil rozsudok Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) z 20. októbra 2020 č. k. 4C/43/2018-286, ktorým „zriadil v prospech žalobkýň 1/ až 3/ ako podielových spoluvlastníčok stavby rodinného domu súpisné číslo U. postaveného na parcely registra C, č. XX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 256 m² zapísaného na LV č. XXX v katastrálnom území Q. právo cesty pešo a bicyklom cez pozemok parcely registra C č. XX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 285 m² zapísaný na LV č. XXX v katastrálnom území Q. v rozsahu vyznačenom geometrickým plánom č. U.-U./XX vyhotoveným GEOTOP, geodetické služby, Brezová 2500/78, Topoľčany IČO: 41313381 dňa 27. júla 2020 a overeným Okresným úradom Topoľčany dňa 03. septembra 2020 pod č. 553/2020, ktorý tvoril neoddeliteľnú súčasť rozsudku; žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť strpieť právo cesty pešo a bicyklom cez pozemok parcelu registra C č. XX/X zastavané plochy a nádvoria o výmere 285 m² zapísaný na LV č. XXX v katastrálnom území Q. v rozsahu vyznačenom už uvedeným geometrickým plánom; vo zvyšnej časti žalobu zamietol a žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov konania“, a to tak, že žalobu žalobkýň 1/ až 3/ zamietol (výrok I.); žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobkyniam 1/ až 3/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

2. Odvolací súd v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že predmetom žaloby - sporového konania bolo

zriadenie práva cesty pre žalobkyne ako podielové spoluvlastníčky vyššie uvedených nehnuteľností cez parcelu reg. „C“ č. XX./X - zastavané plochy a nádvorja o výmere 285 m² v katastrálnom území Q. vo vlastníctve žalovaných v rozsahu vyznačenom podľa žalobcami predloženého geometrického plánu č. XXXXXXXX-XXX/XX požadovanom žalobkyňami pešo, bicyklom, motocyklom, osobným a nákladným motorovým vozidlom, a to bez určenia náhrady pre žalovaných s poukazom na ustanovenie § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie svojím rozsudkom z 30. apríla 2019 č. k. 4C/43/2018-174 podanú žalobu žalobkyň zamietol s priznaním náhrady trov konania žalovaným v plnej výške majúc za to, že nie sú splnené všetky tri podmienky na zriadenie práva nevyhnutnej cesty, ktorých splnenie musí byť kumulatívne, a to konkrétne, že 1/ žalobkyne sú spoluvlastníkmi príslušných pozemkov - parciel registra C č. XX., XX/X, XX/X a XX/X, ktorá samotná skutočnosť zriadenie vecného bremena súdom vylučovala, že 2/ nie je naplnená ani druhá podmienka a to, že prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak, nakoľko žalovaní ako vlastníci príslušného pozemku parcely registra C č. XX žalobkyňam ponúkli na odpredanie, resp. darovanie časť tohto pozemku pre zabezpečenie ich prístupu k ich rodinnému domu, resp. možnosť zámény pozemkov a prístupu nebráni ani vlastníctvo (a postoj obce Q.) k parcele č. XXX/X, a že zároveň nebola splnená ani tretia podmienka - neexistencia okolností, ktoré zriadenie práva cesty vylučujú, keďže podzemná pivnica žalovaných na parcele registra C č. XX/X bráni prechodu akýmkoľvek motorovým vozidlom a taktiež šírka tohto pozemku takýto prechod vylučuje a zároveň právo cesty by obmedzovalo žalovaných v neprimeranom rozsahu. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací uznesením z 13. februára 2020, č. k. 8Co/186/2019-228 v poradí prvý rozsudok prvoinštančného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (pre nesprávne právne posúdenie veci, nevykonanie potrebného dokazovania a rozporného odôvodnenia), keď mu uložil opätovne posúdiť rozsah a trvajúcu nutnosť prechodu žalobkyň cez označenú parcelu vo vlastníctve žalovaných s následnou potrebou špecifikácie práva cesty s ohľadom na zápis do evidencie nehnuteľností a tiež vysporiadanie sa s otázkou náhrady za zriadené vecné bremeno ako i trov strán. V poradí druhým rozsudkom súd prvej inštancie podanej žalobe čiastočne vyhovel, (tak ako je vyššie uvedené), po doplnení dokazovania, keď dôvody rozhodnutia špecifikoval v jeho bodoch 20. až 26.; voči uvedenému rozhodnutiu podali odvolanie obe strany sporu, v dôsledku ktorých predmetom konania - rozhodovania v odvolacom konaní zostal celý nárok žalobkyň a všetky výroky napadnutého rozsudku.

2.1. Po teoretickom rozbere ustanovenia § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka odvolací súd dospel k záveru, že ním vyslovený právny názor v skoršom rozhodnutí z 13. februára 2020 je v protiklade s jasným a nepochybným znením citovaného zákonného ustanovenia, keďže predmetné ustanovenie nezmocňuje súd ani vo výnimočných prípadoch nerešpektovať hmotnoprávne predpoklady pre zriadenie práva cesty a neprihliadať teda v danej veci na spoluvlastníctvo žalobcov k príslušným pozemkom v podielovom spoluvlastníctve strán sporu (parcely registra C č. XX/X, XX/X a XX/X), s ohľadom na čo odvolací súd „odstúpil“ od svojich právnych záverov uvedených v predchádzajúcom rozhodnutí. Pokiaľ v danom spore nebol naplnený už prvý zákonný predpoklad pre zriadenie práva (požadovanej a v geometrickom pláne vyznačenej) cesty, pre spoluvlastníctvo žalobkyň k príslušným pozemkom, ktoré práve na účel prístupu k ich stavbe v minulosti pri delbe domovej nehnuteľnosti boli ponechané v podielovom spoluvlastníctve oboch vlastníkov novovytvorených domových nehnuteľností, nebolo možné žalobe vyhovieť, ani s prihliadnutím na (i v čl. 5 CSP uvedenom) princíp, že zjavné zneužitie (spolu) vlastníckeho práva žalovanými k týmto príslušným pozemkom nepožíva právnu ochranu. Preto ústavným súladným (konformným) výkladom uvedeného ustanovenia zákona mohol byť len taký, ktorý výslovnému zneniu zákonného ustanovenia neodporuje. Ustanovenie § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka teda pre súd nepredpokladá zohľadnenie situácie, že reálny (aktuálny) užívateľ stavby k príslušným pozemkom žalobcom ich reálne využitie na prístupovú cestu neumožňuje. V danej veci nebol naplnený ani druhý zákonný predpoklad pre zriadenie práva cesty v nemožnosti zabezpečenia prístupu vlastníka k stavbe inak, nakoľko postoj žalovaných bol prístupný k zabezpečeniu prístupovej cesty pre žalobkyne zozadu cez ulicu M. a následne cez obecnú parcelu č. XXX/X a parcelu žalovaných.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“), ktorí navrhovali napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodňovali ustanoveniami § 420 písm. b) a f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Namietané vady zmatečnosti videli v tom, že odvolací súd konal so stranou, ktorá nemala procesnú subjektivitu, ďalej v nepreskúmateľnosti, arbitrárnosti rozsudku, ktorý sa nevysporiadava so všetkými

rozhodujúcimi skutočnosťami. Ďalší uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP videli v nesprávnej interpretácii § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka.

3.1. Žalovaní sa k podanému dovolaniu nevyjadrili.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky v priebehu dovolacieho konania zistil, že žalobkyňa 2/ Z. A. zomrela dňa U. teda ešte skôr, než odvolací súd vo veci rozhodol (17. februára 2022).

5. Procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti (§ 61 pred bodkočiarkou CSP) a znamená, že ide o právnu spôsobilosť byť nositeľom procesných práv a povinností.

6. Fyzické osoby majú túto subjektivitu od narodenia až do smrti (príp. vyhlásenia za mŕtveho). Procesná subjektivita je striktnou podmienkou účastenstva; s tým, kto ju nemá, súd nemôže konať, (a to ani prostredníctvom zástupcu), o jeho právach a povinnostiach nemôže preto ani rozhodovať. Nedostatok procesnej subjektivity je neodstrániteľnou vadou konania a vedie k dôsledkom predvídaným v ustanovení § 62 až § 64 CSP.

7. Súd kedykoľvek za konania skúma a prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (§ 161 CSP v spojení s § 438 ods. 1 CSP).

8. Podľa ustanovenia § 420 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu.

9. Ako vyplýva z uvedeného, odvolací súd konal so zomrelou stranou sporu, čím zaťažil svoje konanie a rozhodnutie vadou (zmätočnosťou), ktorá mala za následok zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). Vzhľadom na takto zistenú vadu zmätočnosti sa už dovolací súd nemal možnosť zaoberať ďalšími dovolacími námietkami. Najvyšší súd postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017). Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. b) CSP, pre ktorú bolo potrebné rozhodnutie súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu zrušiť, dovolací súd sa v ďalšom už nezaoberal žalobkyňou namietanou prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

10. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

11. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

12. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.